

Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleriyle Yaratıcı Düşünme Eğilimleri ve Karar Verme Becerileri Arasındaki İlişki: Tanımlayıcı ve İlişki Arayıcı Araştırma

The Relationship Between Nursing Students' Emotional Intelligence Levels, Creative Thinking Tendencies and Decision-Making Skills: Descriptive and Relational Research

^{1b} Cansu YILMAZ^a, ^{1b} Yadigar ORDU^b

^aÇankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çankırı, Türkiye

^bNecmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları ABD, Konya, Türkiye

ÖZET Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleriyle yaratıcı düşünme eğilimleri ve karar verme becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini, 420 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama araçları, Sosyodemografik Özellikler Formu, Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Kısa Formu, Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği ve Melbourne Karar Verme Ölçeği'dir. Araştırmaya başlamadan önce gerekli izinler alınmıştır. Veriler, Haziran-Temmuz 2023 tarihleri arasında Google formlar ile çevrim içi anket yöntemiyle toplanmıştır. Form, tüm öğrencilerin dâhil olduğu WhatsApp sınıf gruplarına gönderilmiştir. Araştırmada, Helsinki Deklarasyonu ve STROBE kontrol listesine uyulmuştur. Verilerin analizinde, SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Normal dağılmayan verilerin analizinde Spearman korelasyonu uygulanmıştır. **Bulgular:** Araştırmada, öğrencilerin %69,5'i kadındır ve yaş ortalaması 21,11±1,73'tür. Toplam Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği puan ortancası 5,00, Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği toplam puan ortancası 4,00 ve Melbourne Karar Verme Ölçeği toplam puan ortancası 1,00 olarak bulundu. Öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile yaratıcı düşünme eğilimleri arasında zayıf, pozitif bir korelasyon belirlendi (p=0,000). Öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile karar verme becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı (p>0,05). **Sonuç:** Araştırmanın sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin geliştirilmesinin yaratıcı düşünme eğilimlerini artıracakları belirlenmiştir. Hemşirelik eğitim müfredatında duygusal zekâyı geliştirmeye yönelik içeriklerin planlanması ve uygulanması önerilmektedir.

ABSTRACT Objective: This research was carried out to determine the relationship between the emotional intelligence levels of nursing students and their creative thinking disposition and decision-making skills. **Material and Methods:** It is a descriptive and relation-seeking study. The sample of the study consisted of 420 nursing students. Data collection tools are the Sociodemographic Characteristics Form, Emotional Intelligence Feature Scale-Short Form, Marmara Creative Thinking Tendency Scale, and Melbourne Decision Making Scale. Necessary permissions were obtained before starting the research. Data were collected between June and July 2023 using Google forms and online survey methods. The form was sent to WhatsApp class groups that included all students. The study complied with the Declaration of Helsinki and the STROBE checklist. SPSS 22 package program was used in the analysis of the data. Spearman correlation was applied in the analysis of non-normally distributed data. **Results:** In the study, 69.5% of the students were female and the mean age was 21.11±1.73. The total Emotional Intelligence Trait Scale mean score was 5.00, the Marmara Creative Thinking Tendencies Scale median total score was 4.00, and the Melbourne Decision-Making Scale median total score was 1.00. A weak, positive correlation was determined between the students' emotional intelligence levels and their creative thinking dispositions (p=0.000). No significant relationship existed between students' emotional intelligence levels and their decision-making (p>0.05). **Conclusion:** As a result of the research, it was determined that improving the emotional intelligence levels of nursing students will increase their creative thinking tendencies. It is recommended to plan and implement content to improve emotional intelligence in the nursing education curriculum.

Anahtar Kelimeler: Duygusal zekâ; hemşirelik öğrencisi; karar verme; yaratıcı düşünme

Keywords: Emotional intelligence; nursing student; decision making; creative thinking

KAYNAK GÖSTERMEK İÇİN:

Yılmaz C, Ordu Y. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleriyle yaratıcı düşünme eğilimleri ve karar verme becerileri arasındaki ilişki: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı araştırma. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2024;16(1):139-46.

Correspondence: Yadigar ORDU
Necmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları ABD, Konya, Türkiye
E-mail: yadigar_usta_ordu@hotmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 17 Aug 2023

Received in revised form: 09 Sep 2023

Accepted: 11 Sep 2023

Available online: 25 Oct 2023

2146-8893 / Copyright © 2024 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Teknolojide yaşanan gelişmeler sağlık hizmetlerinde rekabetin ve beklentilerin artmasına neden olmuştur. Kalitenin, hasta ve çalışan memnuniyetinin artması ve tıbbi hataların azaltılması gibi unsurlar temel gereklilik olarak görülmeye başlanmıştır. Böyle bir rekabet ortamında hastayı anlayan, hastanın duygularına hitap eden, onların problemlerini gören, etkili karar vererek sorunları çözmeye çalışan, duygusal zekâ düzeyleri yüksek hemşirelere ihtiyaç duyulmaktadır.^{1,2}

Duygusal zekâ, duyuşsal ve bilişsel verileri ayırt ederek bu bilgileri duygu ve düşünce süreçlerinde kullanabilen zekâ süreci olarak tanımlanmaktadır.^{2,3} Duygusal zekâ kavramı, zekânın duygusal, kişisel ve sosyal boyutlarına vurgu yaparak empati yapabilme, yeni duruma uyum sağlama, problem çözme, mizacı kontrol edebilme ve bağımsız davranabilme becerisi ile ele alınmaktadır.⁴ Thorndike'nin 1920 yıllarında sosyal zekâyı ön plana çıkarmasıyla duygusal zekânın temelleri atılmış, 1985 yılında Bar-on EQ (Emotional Quotient) terimi ile ifade edilmiş ve 1990 yılında literatüre resmî olarak girmiştir.^{5,6}

Hemşirelik mesleği açısından duygusal zekâ; hastalarla terapötik iletişim kurabilme, kendi duygularının farkında olma, duygularını yönetme, empati yapabilme, stresle başa çıkabilme, kendi kendini motive edebilme ve ekip iş birliği ile çalışabilmek için gereklidir. Hemşirelik mesleğinde, hastalarının duygularını anlayıp onları yönetebilme becerisi bakım sürecinde oldukça önemlidir.^{2,7,8} Khademi ve ark.nın çalışmasında, duygusal zekânın hemşirelik bakım kalitesini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.¹

Duygusal zekâ; yaratıcı düşünme, klinik performans, karar verme ve problem çözme gibi birçok faktörü de etkileyebilmektedir.^{1,3,7} Karar verme en temel anlamıyla seçim yapmak demektir. Önemli kararlar verilirken büyük ölçüde duygulardan etkilenilmektedir.⁹ Hemşirelik mesleği gereği özellikle kriz anında duyguların kontrol edilmesi ve duygu karmaşıklığının yönetilmesini sağlayan duygusal zekâ doğru karar vermede önemli rol oynamaktadır.^{6,7,10} Modern sağlık sisteminde karar verme becerisi yüksek hemşirelere ihtiyaç duyulmaktadır.¹¹ Bu açıdan değerlendirildiğinde, hemşirelik mesleğini tercih eden öğrencilerin

eğitilmelerine devam ederken duygusal zekâlarının geliştirilmesi gerekmektedir.^{2,7,10}

Yaratıcı düşünme, belirlenen hedefe ve başarıya ulaşabilmek için özgün fikirlerin üretilmesidir. Duyguların motivasyon, bilgi ile yeniliğin temel kaynağı olduğu ve yaratıcı düşünmenin duygusal zekâyı doğrudan bağlantılı olduğu belirtilmektedir.^{12,13} Hemşirelik, çalışma koşullarından kaynaklı karmaşık durumlarda pratik, hızlı ve etkili çözümler üretebilen yani yaratıcı düşünme eğilimleri yüksek bireylerin rol aldığı bir meslektir.^{5,7}

Hemşirelik gibi duyguların önemli rol oynadığı bir meslekte görev alacak öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi oldukça önemlidir.^{3,14} Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleriyle yaratıcı düşünme eğilimleri ve karar verme becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Günümüz sağlık sistemi, hemşirelerin yaratıcı düşüncelerini ve etkili karar vermelerini beklemektedir. Bu nedenle, hemşirelik öğrencilerinin yaratıcı düşünme eğilimleri ve karar verme becerileri üzerine duygusal zekânın etkisini belirlemek oldukça önemlidir. Bu araştırmanın sonuçlarının, hemşirelik öğrencilerinin meslek hayatlarında sağlık bakım taleplerine uyum sağlamaları açısından önemli olduğu, literatürde var olan bilgilere katkı sağlayacağı ve hemşirelik eğitim müfredatında yer almayan duygusal zekâyı yönelik eğitim içeriklerinin hazırlanmasında farkındalık geliştireceği düşünülmektedir.

ARAŞTIRMA SORULARI

1. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri nasıldır?
2. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile yaratıcı düşünceleri arasında ilişki var mıdır?
3. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile karar vermeleri arasında ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı bir çalışmadır.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, Türkiye'nin bir ilinde bulunan devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümüne 2022-2023 bahar döneminde kayıtlı olan 485 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeyerek evrenin tamamına ulaşmaya çalışılmıştır. Çalışmaya katılma onayı vererek veri toplama formlarını dolduran 420 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Bu kapsamda çalışmanın gücü %86,5'tir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veriler, "Sosyodemografik Özellikler Formu", "Duyusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Kısa Formu (DZÖÖ-KF)", "Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği (MYDEÖ)" ve "Melbourne Karar Verme Ölçeği (MKVÖ)" ile toplanmıştır.

Sosyodemografik Özellikler Formu: Öğrencilerin yaş, cinsiyet, genel not ortalaması gibi sosyodemografik özelliklerini belirlemek amacıyla literatüre uygun olarak hazırlanmış 11 kapalı uçlu sorudan oluşmaktadır.^{15,16}

DZÖÖ-KF: Petrides ve Furnham'ın geliştirdiği ve orijinalinde 30 maddeden oluşan ölçek, Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasıyla DZÖÖ-KF şeklinde 20 maddeye indirilmiştir.¹⁷ Ölçekte, duygusal zekânın beş boyutu 7'li Likert tipi (1: Kesinlikle katılmıyorum; 7: Kesinlikle katılıyorum) puanlama ile değerlendirilmektedir. Ölçek alt boyutları; "öznel iyi oluş", "öz kontrol", "duygusallık", "sosyallik" ve "toplam duygusal zekâ"dır. Ölçeğin 2, 4, 5, 7, 9, 11, 12, 14, 17, 19 maddeleri tersten puanlanmaktadır. Duygusal zekâ toplam puanını bulmak için 1, 9, 12 ve 20 maddeleri hesaplanmaktadır. Buna göre duygusal zekâ toplam puanından en düşük 4, en yüksek 28 puan alınabilmektedir. Alınan puanın artması, duygusal zekâ düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçek alt boyutlarının Cronbach alfa katsayıları; iyi oluş 0,72, öz kontrol 0,70, duygusallık 0,66, sosyallik 0,70 ve toplam duygusal zekâ 0,81 olarak bulunmuştur.¹⁸ Bu çalışmada ölçek alt boyutlarının Cronbach alfa katsayıları; iyi oluş 0,78, öz kontrol 0,75, duygusallık 0,71, sosyallik 0,77 ve toplam duygusal zekâ 0,82 olarak belirlenmiştir.

MYDEÖ: Özgenel ve Çetin'in geliştirdiği MYDEÖ, yapılan geçerlik güvenilirlik çalışmaları sonucunda 25 madde ve 6 faktörden (öz disiplin, yenilik arama, cesaret, merak, şüphe etme, esneklik) oluşmaktadır.¹⁹ Likert tipi olan ölçeğin seçenekleri "hiçbir zaman", "nadiren", "ara sıra", "genellikle" ve "her zaman"dır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,87 olarak bulunmuştur.¹⁹ Bu çalışmada, ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,81'dir.

MKVÖ: MKVÖ'nün, orijinali Mann ve ark. tarafından geliştirilmiştir.²⁰ Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçek iki kısımdan [karar vermede öz saygı (kendine güven) ve karar verme stilleri] oluşmaktadır. Birinci kısımda yer alan 6 maddenin 3'ü düz, 3'ü ters yönde puanlanmaktadır (Doğru: 2 puan, Bazen doğru: 1 puan, Doğru değil: 0 puan). Ölçeğin birinci kısmından en yüksek 12 puan alınabilmektedir. Ölçeğin birinci kısmından alınan puanın artması karar vermede öz saygının yüksekliğini göstermektedir. Ölçeğin ikinci kısmı, 22 maddeden oluşmakta ve 4 alt faktörü (dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme, panik karar verme) bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayıları; öz saygı 0,72, karar vermede dikkatli 0,80, erteleyici 0,65, kaçınan 0,78 ve panik 0,71 olarak bulunmuştur.²¹ Bu çalışmada, ölçeğin Cronbach alfa katsayıları; öz saygı 0,76, karar vermede dikkatli 0,73, erteleyici 0,66, kaçınan 0,71 ve panik 0,70 olarak belirlenmiştir.

VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler, Haziran-Temmuz 2023 tarihleri arasında Google (Alphabet, Inc. USA) form kullanılarak çevrim içi anket yöntemiyle toplanmıştır. Form, tüm öğrencilerin dâhil olduğu WhatsApp (Meta, Inc. USA) sınıf gruplarına gönderilmiştir. Formlar, yaklaşık 20-25 dk'da doldurulmuştur.

VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın verileri, SPSS for Windows 22.0 (IBM, Inc. USA) paket programı ile analiz edilmiştir. Tanımlayıcı analizlerle, sayı (n), yüzde (%), minimum, maksimum, ortalama, standart sapma, ortanca ve çeyrekler açıklığı belirlenmiştir. Verilerin normalliği, Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Normal dağılmayan verilerin analizinde Spearman

korelasyonu uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p<0,05$ olarak belirlenmiştir.

ARAŞTIRMANIN ETİK BOYUTU

Araştırma, Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (tarih: 19 Ocak 2023, no: 30). Çalışmanın yapıldığı kurumdan uygulama izni alınmıştır (09 Şubat 2023/E-52950036-100-114080). Ankete başlamadan önce öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve onamları çevrim içi alınmıştır. Araştırma, Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun gerçekleştirilmiş ve öğrencilerin verileri gizli tutulmuştur. Çalışma, STROBE kontrol listesine uygun planlanmış, uygulanmış ve raporlanmıştır.²²

BULGULAR

Öğrencilerin, yaş ortalaması $21,11\pm 1,73$, genel not ortalaması $2,99\pm 0,36$ olup, %69,5'i kadın, %31'i birinci sınıf ve %26,9'u üçüncü sınıftır. Katılımcılardan, %62,8'inin annesinin eğitim durumu ilk-orta, %49'unun ise babasının eğitim durumunun ilk-orta olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin, %63,3'ünün hemşireliği isteyerek seçtiği, %75,5'inin hemşirelik tercihinden memnun olduğu, %47,9'unun yılda birkaç kitap okuduğu, %73,6'sının duygusal zekâ hakkında bilgisinin olduğu ve %93,8'inin duygusal zekâyâ yönelik eğitim almadığı saptanmıştır (Tablo 1).

Toplam DZÖÖ puan ortancası 5,00 (2,00) olarak bulundu. Ölçek alt boyutlarının puan ortancaları ise şu şekildedir: Özel iyi oluş ve öz kontrol 5,00 (3,00), duygusallık ve sosyallik 5,00' (2,00)'dir. MYDEÖ toplam puan ortancası 4,00 (1,00) olarak bulundu. Ölçeğin alt boyutlarının puan ortancaları; öz disiplin, yenilik arama, cesaret, merak ve şüphe etme 4,00 (1,00), esneklik 4,00 (2,00) olarak belirlendi. MKVÖ toplam puan ortancası 1,00 (1,00) olarak bulundu. Ölçeğin alt boyutlarının puan ortancaları; karar vermede öz saygı (kendine güven), dikkatli karar verme stili, kaçınan karar verme stili, erteleyici karar verme stili 1,00 (1,00) ve panik karar verme stili 1,00 (2,00) olarak belirlendi (Tablo 2).

Öğrencilerin, toplam duygusal zekâ düzeyleriyle yaratıcı düşünme eğilimleri arasında zayıf pozitif bir

TABLO 1: Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri (n=420).

Sosyodemografik özellikler	n	%
Yaş ($\bar{X}\pm SS$)	21,11 \pm 1,73 (Minimum=11 Maksimum=32)	
Genel not ortalaması ($\bar{X}\pm SS$)	2,99 \pm 0,36 (Minimum=2,00 Maksimum=3,70)	
Cinsiyet		
Kadın	292	69,5
Erkek	128	30,5
Sınıf		
1. sınıf	130	31,0
2. sınıf	106	25,2
3. sınıf	113	26,9
4. sınıf	71	16,9
Annenin eğitimi		
Okur-yazar değil	46	11,0
İlk-orta	264	62,8
Lise	69	16,4
Üniversite	41	9,8
Babanın eğitimi		
Okur-yazar değil	11	2,6
İlk-orta	206	49,0
Lise	137	32,6
Üniversite	66	15,8
Hemşirelik bölümünü isteyerek seçme		
Evet	266	63,3
Hayır	154	36,7
Hemşirelik tercihinden memnun olma		
Evet	317	75,5
Hayır	103	24,5
Kitap okuma sıklığı		
Ayda bir kitap	90	21,4
Ayda birkaç kitap	129	30,7
Yılda birkaç kitap	201	47,9
Duygusal zekâ hakkında bilgisi		
Evet	309	73,6
Hayır	111	26,4
Duygusal zekâyâ yönelik eğitim alma		
Evet	26	6,2
Hayır	394	93,8

SS: Standart sapma.

korelasyon belirlendi ($p=0,000$). Duygusal zekâ alt boyutlarını oluşturan özel iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik ile yaratıcı düşünme eğilimleri arasında zayıf pozitif bir korelasyon bulundu ($p<0,05$) (Tablo 3).

Öğrencilerin, toplam duygusal zekâ düzeyleriyle karar vermeleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>0,05$). Duygusal zekânın alt boyutları olan özel iyi oluş ve öz kontrol arasında

TABLO 2: Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği, Melbourne Karar Verme Ölçeği toplam ve alt boyutlarının puanları (n=420).

Ölçekler ve alt boyutları	Medyan (IQR)	Minimum	Maksimum
Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği			
Öznel iyi oluş	5,00 (3,00)	1,00	7,00
Öz kontrol	5,00 (3,00)	1,00	7,00
Duygusallık	5,00 (2,00)	1,00	7,00
Sosyallık	5,00 (2,00)	1,00	7,00
Toplam duygusal zekâ	5,00 (2,00)	1,00	7,00
Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği			
Öz disiplin	4,00 (1,00)	1,00	5,00
Yenilik arama	4,00 (1,00)	1,00	5,00
Cesaret	4,00 (1,00)	1,00	5,00
Merak	4,00 (1,00)	1,00	5,00
Şüphe etme	4,00 (1,00)	1,00	5,00
Esneklik	4,00 (2,00)	1,00	5,00
Toplam puan	4,00 (1,00)	1,00	5,00
Melbourne Karar Verme Ölçeği			
Karar vermede öz saygı (kendine güven)	1,00 (1,00)	0,00	2,00
Dikkatli karar verme stili	1,00 (1,00)	0,00	2,00
Kaçıngan karar verme stili	1,00 (1,00)	0,00	2,00
Erteleyici karar verme stili	1,00 (1,00)	0,00	2,00
Panik karar verme stili	1,00 (2,00)	0,00	2,00
Toplam puan	1,00 (1,00)	0,00	2,00

IQR: Çeyrekler açıklığı.

TABLO 3: Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği ve Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği puanları arasındaki korelasyon (n=420).

Ölçekler ve alt boyutları	Toplam duygusal zekâ	Öznel iyi oluş	Öz kontrol	Duygusallık	Sosyallık
Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği toplam puan	r=0,159 p=0,000	r=0,162 p=0,000	r=0,129 p=0,000	r=0,052 p=0,032	r=0,134 p=0,000
Öz disiplin	r=0,154 p=0,000	r=0,166 p=0,000	r=0,127 p=0,000	r=0,054 p=0,034	r=0,136 p=0,000
Yenilik arama	r=0,146 p=0,000	r=0,178 p=0,000	r=0,022 p=0,364	r=0,048 p=0,049	r=0,149 p=0,000
Cesaret	r=0,147 p=0,000	r=0,167 p=0,000	r=0,108 p=0,000	r=0,052 p=0,034	r=0,092 p=0,000
Merak	r=0,100 p=0,000	r=0,202 p=0,000	r=0,077 p=0,006	r=0,078 p=0,006	r=0,225 p=0,000
Şüphe etme	r=0,136 p=0,000	r=0,093 p=0,007	r=-0,024 p=0,485	r=-0,007 p=0,835	r=0,144 p=0,000
Esneklik	r=0,060 p=0,034	r=0,172 p=0,000	r=0,072 p=0,011	r=0,087 p=0,002	r=0,171 p=0,000

p: Anlamlı değer; r: Spearman korelasyonu.

da anlamlı ilişki bulunmadı ($p>0,05$). Duygusal zekâ alt boyutlarından olan duygusallık ve karar verme arasında zayıf pozitif bir korelasyon belirlendi

($p=0,000$). Duygusal zekânın sosyallik alt boyutu ile karar verme arasında zayıf negatif bir korelasyon bulundu ($p<0,05$) (Tablo 4).

TABLO 4: Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği ve Melbourne Karar Verme Ölçeği puanları arasındaki korelasyon (n=420).

Ölçekler ve alt boyutları	Toplam duygusal zekâ	Öznel iyi oluş	Öz kontrol	Duygusallık	Sosyallik
Melbourne Karar Verme Ölçeği toplam puan	r=0,038 p=0,122	r=0,032 p=0,190	r=-0,010 p=0,676	r=0,100 p=0,000	r=-0,048 p=0,048
Karar vermede öz saygı (kendine güven)	r=0,035 p=0,120	r=0,036 p=0,195	r=-0,015 p=0,672	r=0,104 p=0,000	r=-0,047 p=0,047
Dikkatli karar verme stili	r=0,084 p=0,001	r=-0,034 p=0,158	r=0,030 p=0,220	r=0,067 p=0,006	r=0,149 p=0,000
Kaçıngan karar verme stili	r=-0,108 p=0,000	r=0,004 p=0,859	r=0,011 p=0,657	r=0,015 p=0,541	r=-0,110 p=0,000
Erteleyici karar verme stili	r=-0,055 p=0,025	r=-0,025 p=0,299	r=-0,034 p=0,159	r=-0,030 p=0,223	r=-0,143 p=0,000
Panik karar verme stili	r=-0,077 p=0,002	r=-0,006 p=0,803	r=-0,008 p=0,746	r=0,091 p=0,000	r=-0,053 p=0,029

p=Anlamli değer; r: Spearman korelasyonu.

TARTIŞMA

Bu araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin yaratıcı düşünme ve karar vermelerine etkisi araştırılmış ve sonuçlar literatür eşliğinde tartışılmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin toplam DZÖÖ puan ortancası 5,00 olup, bu sonuç ortalamasının üzerinde duygusal zekâyı göstermektedir. Literatürde yapılan çalışmalarda, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ puan ortalamalarının düşük olarak belirlendiği, orta düzeyde bulunduğu, normal düzeyde saptandığı ve yüksek düzeyde belirlendiği sonuçlara ulaşılmaktadır.^{2,3,8,23-26} Őtiglic ve ark.nın çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin mühendislik öğrencilerine göre daha yüksek olduğunu bulunmuştur.⁶ Yapılan çalışmalarda, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Duygusal zekânın bazı faktörlerden etkilenmesi çalışma sonuçlarının farklılık göstermesine neden olmuş olabilir. Yapılan bir çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâyla ilgili kitap okumasının duygusal zekâ puan ortalamalarını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.⁸ Diğer bir çalışmada, hemşirelik mesleğini kendi isteğiyle seçmenin öğrencilerin duygusal zekâ puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı şekilde olumlu etkilediği bulunmuştur.⁴ Duygusal zekânın kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olma eğilimine sahip olduğunu bildiren çalışmalar da bulunmaktadır.^{6,12} Bu araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin

duygusal zekâ düzeylerinin ortalamasının üzerinde bulunması; %30,7'sinin ayda birkaç kitap okuması, %63,3'ünün hemşirelik mesleğini isteyerek seçmesi, %69,5'inin kadın olması ve %73,6'sının duygusal zekâ hakkında bilgisinin olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Bu araştırmada, öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile yaratıcı düşünmeleri arasında zayıf, anlamlı bir korelasyon belirlendi (p=0,000). Bir meslek yüksekokulunda öğrenim gören 393 öğrenciyle yapılan çalışmada, öğrencilerin yaratıcı düşünmeleri ve duygusal zekâları arasında orta düzeyde, anlamlı bir ilişki belirlenmiştir.¹² Duygusal zekâ ve yaratıcılık arasındaki genel bir korelasyonu değerlendirmek amacıyla 75 araştırmadan elde edilen bir metaanaliz çalışmasında orta düzeyde, istatistiksel açıdan anlamlı bir korelasyon ortaya çıkmıştır.¹³ Üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada, duygusal zekânın yaratıcılık üzerine doğrudan olumlu bir etkisinin olduğu belirlenmiştir.²⁷ Bir başka çalışmada, kamu sektöründe farklı kuruluşlarda görev alan 250 çalışanın duygusal zekâ düzeyleriyle yaratıcılıkları arasında pozitif, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.²⁸ Bu araştırmanın sonucunun, literatürde yapılan çalışma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Büyükşalvarcı ve Gündoğan'ın yaratıcı düşünme eğilimini sosyodemografik özellikler açısından incelediği bir çalışmada, kız öğrencilerin yaratıcı düşünmeleri erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur.¹² Bu araştırmada, öğrencilerin %69,5'inin

kadın olması, duygusal zekâ ile yaratıcı düşünme arasında anlamlı bir ilişkiyi ortaya çıkarmış olabilir. Duygusal zekâ kavramı, duyguların farkında olma, yeni duruma uyum sağlama ve empati yapabilme becerisi ile ele alınmaktadır. Hemşirelik mesleği gereği hastaların duygularını anlayabilmek oldukça önemlidir.^{2,7} Çalışma koşullarından dolayı hemşirelerin karmaşık durumlarla başa çıkmada etkili, yaratıcı ve yenilikçi fikirler sunmaları gerekmektedir.²⁹ Bu araştırmada, insan hayatına dokunan bir mesleği tercih eden hemşirelik öğrencilerinin hem mesleği hem de çalışma koşulları yaratıcı düşünme ve duygusal zekâ arasında anlamlı ilişki bulunmasını etkilemiş olabilir.

Araştırmada, öğrencilerin karar vermeleri ile duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Şen ve ark.nın çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinde akademik yılın artmasıyla duygusal zekâ puan ortalamalarının arttığı ancak karar verme puanlarının ortalamasının altında olduğu belirlenmiştir.³⁰ Başka bir çalışmada, duygusal zekânın karar vermeyi etkileme potansiyeline sahip olduğu bulunmuştur.³¹ Karar verme, karmaşık ve sürekli değişim gösteren bir sağlık ortamında birçok farklı bilgi ve beceriyi içeren komplike bir süreçtir. Teori ve uygulamanın entegrasyonu ile klinik öğrenme ortamı gibi farklı birçok etmenin karar vermeyi etkilediği bildirilmektedir.³⁰ Bu araştırmada, öğrencilerin %31'inin birinci sınıf, %25,2'sinin ikinci sınıfta olması, %93,8'inin duygusal zekâyâ yönelik eğitim almaması, sağlık sektöründe karar vermeyi etkileyen faktörlerin çeşitli ve kompleks olması öğrencilerin karar vermeleri ve duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı ilişkinin bulunmamasına neden olmuş olabilir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın sınırlılığı, sadece bir üniversitenin hemşirelik bölümüne kayıtlı olan öğrencileri içermesidir.

Bu nedenle sonuçlar genellenemez. Ayrıca bu araştırmada, kesitsel araştırma deseni kullanıldı ve bu nedenle nedensel ilişkiler incelenemedi.

SONUÇ

Araştırmanın sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğu belirlendi. Öğrencilerin, duygusal zekâ düzeyleri ile yaratıcı düşünme eğilimleri arasında zayıf, pozitif bir korelasyon bulundu. Öğrencilerin, duygusal zekâ düzeyleri ile karar vermeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı. Bu sonuçlar doğrultusunda, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin geliştirilmesinin yaratıcı düşünme eğilimlerini artıracığı belirlendi. Buna göre, hemşirelik eğitim müfredatında duygusal zekâyı geliştirmeye yönelik içeriklerin planlanması ve uygulanması önerilmektedir.

Teşekkür

Öğrenci projesi desteği için TÜBİTAK'a teşekkür ederiz.

Finansal Kaynak

Bu araştırma, 2022 yılı 2. Dönem TÜBİTAK 2209-A üniversite öğrencileri araştırma projeleri destekleme programı tarafından (Proje no: 1919B012213653) desteklenmiştir.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Cansu Yılmaz, Yadiğar Ordu; **Tasarım:** Yadiğar Ordu; **Denetleme/Danışmanlık:** Yadiğar Ordu; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Cansu Yılmaz, Yadiğar Ordu; **Analiz ve/veya Yorum:** Yadiğar Ordu; **Kaynak Taraması:** Cansu Yılmaz, Yadiğar Ordu; **Makalenin Yazımı:** Cansu Yılmaz, Yadiğar Ordu; **Eleştirel İnceleme:** Yadiğar Ordu.

KAYNAKLAR

1. Khademi E, Abdi M, Saeidi M, Piri S, Mohammadian R. Emotional intelligence and quality of nursing care: a need for continuous professional development. *Iran J Nurs Midwifery Res.* 2021;26(4):361-7. [Crossref] [PubMed] [PMC]
2. Shrestha M, Mandal PK. Emotional intelligence among nursing students of a government campus in eastern Nepal. *Journal of Kathmandu Medical College.* 2021;10(1):39-42. [Crossref]
3. Ceylantekin Y. Hemşirelik öğrencilerinin mesleği ile ilgili düşünceleri ve duygusal zekâ arasındaki ilişki [The relationship between nursing students' emotional intelligence and thoughts on the profession]. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi.* 2020;10(3):531-8. [Link]
4. Yağcan H, Uludağ E, Okumuş H. Hemşirelik öğrencilerinde duygusal zekâ ve mesleki değerlerin karşılaştırılması [The comparison of nursing students' emotional intelligence and professional values]. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi.* 2021;14(3):224-31. [Crossref]
5. Çankaya M, Eriş H. Hemşire ve ebelerin duygusal zeka düzeylerinin tespitine yönelik bir çalışma [A study for determination of emotional intelligence levels of nurses and midwives]. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi.* 2020;19(74):656-64. [Crossref]
6. Ştigic G, Cilar L, Novak Ž, Vrbnjak D, Stenhouse R, Snowden A, et al. Emotional intelligence among nursing students: findings from a cross-sectional study. *Nurse Educ Today.* 2018;66:33-8. [Crossref] [PubMed]
7. Kim SH. The Mediating effect of self-regulated learning on the relationships among emotional intelligence, collaboration, and clinical performance in Korean nursing students. *J Nurs Res.* 2022;30(3):e212. [Crossref] [PubMed]
8. Özakar Akça S, Akkurt Yalçıntürk A, Yelen Akpınar Y. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve etkileyen faktörler [Senior nursing students' emotional intelligence levels and affecting factors]. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi.* 2019;21(3):47-57. [Link]
9. Gür EY, Öztürk Altınayak S, Ejder Apay S. Duygusal zekânın cinsiyet değişkeni açısından incelenmesi [Exploring of emotional intelligence in terms of gender variable]. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2019;8(2):35-42. [Link]
10. Ndawo G. Facilitation of emotional intelligence for the purpose of decision-making and problem-solving among nursing students in an authentic learning environment: a qualitative study. *International Journal of Africa Nursing Sciences.* 2021;15:100375. [Crossref]
11. Yorgancılar FE, Özlük B. Hemşirelik hizmetlerinde yönetsel sorun çözme ve karar verme üzerine bir derleme [A review on managerial problem solving and decision making in nursing services]. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2022;4(1):68-80. [Crossref]
12. Büyüksalvarcı A, Gündoğan H. Duygusal zeka ve yaratıcılık arasındaki ilişkiler: üniversite öğrencileri üzerine bir çalışma [The relationships between emotional intelligence and creativity: a study on university students]. *Journal of International Social Research.* 2018;11(61):782-92. [Crossref]
13. Xu X, Liu W, Pang W. Are emotionally intelligent people more creative? A meta-analysis of the emotional intelligence-creativity link. *Sustainability.* 2019;11(21):6123. [Crossref]
14. Hajjibabae F, A Farahani M, Ameri Z, Salehi T, Hosseini F. The relationship between empathy and emotional intelligence among Iranian nursing students. *Int J Med Educ.* 2018;9:239-43. [Crossref] [PubMed] [PMC]
15. Batmaz M, Kendirkiran G, Kavurucu Ö. The effects of the education received by nursing students on their self-esteem and emotional intelligence: a 4-year longitudinal study. *Perspect Psychiatr Care.* 2022;58(4):2088-98. [Crossref] [PubMed]
16. Kim SH, Shin S. Social-Emotional competence and academic achievement of nursing students: a canonical correlation analysis. *Int J Environ Res Public Health.* 2021;18(4):1752. [Crossref] [PubMed] [PMC]
17. Petrides KV, Furnham A. Trait emotional intelligence: psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal of Personality.* 2001;15(6):425-48. [Crossref]
18. Deniz ME, Özer E, Işık E. Trait emotional intelligence questionnaire-short form: validity and reliability studies. *Eğitim ve Bilim.* 2013;38(169):407-19. [Link]
19. Özgenel M, Çetin M. Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması [Development of the Marmara Creative Thinking Dispositions Scale: validity and reliability analysis]. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi.* 2017;46:113-32. [Crossref]
20. Mann L, Burnett P, Radford M, Ford S. The Melbourne Decision Making Questionnaire: an instrument for measuring patterns for coping with decisional conflict. *Journal of Behavioral Decision Making.* 1997;10(1):1-19. [Crossref]
21. Deniz ME. Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme stilleri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma [Investigation of the relation between decision making self-esteem, decision making style and problem solving skills of university students]. *Eğitim Araştırmaları Dergisi.* 2004;15:23-35. [Link]
22. Ecuador [Internet]. [Cited: May 14, 2023]. The Strengthening of the Reporting of Observational Studies in Epidemiology (STROBE) Statement: guidelines for reporting observational studies. Available from: [Link]
23. Fırat Kılıç H, Çağlıyan S, Sucu Dağ G. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve etkileyen faktörler [Emotional intelligence levels of nursing students and affecting factors]. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi.* 2017;14(4):275-82. [Crossref]
24. Zorlu G, Yanık A. Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinde duygusal zeka ve meslek algısı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi [Evaluation of the relationship between perception of occupation and emotional intelligence of the students in the health college]. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2019;10(4):389-402. [Link]
25. Talman K, Hupli M, Rankin R, Engblom J, Haavisto E. Emotional intelligence of nursing applicants and factors related to it: a cross-sectional study. *Nurse Educ Today.* 2020;85:104271. [Crossref] [PubMed]
26. Thomas DS, Natarajan J, Valsaraj BP. Emotional intelligence and its associated factors among nursing students in a middle eastern university. *International Journal of Nursing Education.* 2021;13(1):61-7. [Crossref]
27. Rodrigues AP, Jorge FE, Pires CA, António P. The contribution of emotional intelligence and spirituality in understanding creativity and entrepreneurial intention of higher education students. *Education+Training.* 2019;61(7/8):870-94. [Crossref]
28. Jafri MH, Dem C, Choden S. Emotional intelligence and employee creativity: moderating role of proactive personality and organizational climate. *Business Perspectives and Research.* 2016;4(1):54-66. [Crossref]
29. Tayhan A, Çetinkaya A, Özmen D, Şahin Büyük D, Uyar F. Hemşirelik öğrencilerinin akademik başarılarına göre yaratıcı düşünce ve bilişsel esneklik düzeylerinin karşılaştırılması [Comparison of creative thinking and cognitive flexibility levels according to academic achievements of nursing students]. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi.* 2023;10(1):42-51. [Crossref]
30. Şen S, Arslan Özkan H, Avşar E, Afacan Karaman S. Hemşirelik öğrencilerinde duygusal zekâ, eleştirel düşünme ve klinik karar verme düzeylerinin incelenmesi [Investigation of emotional intelligence, critical thinking and clinical decision making levels in nursing students]. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2022;(18):877-91. [Crossref]
31. Raghubir AE. Emotional intelligence in professional nursing practice: a concept review using Rodgers's evolutionary analysis approach. *Int J Nurs Sci.* 2018;5(2):126-30. Erratum in: *Int J Nurs Sci.* 2020;8(1):IV. [Crossref] [PubMed] [PMC]